

A Z-generáció a jövőről – empirikus vizsgálat eredményei

Bevezető gondolatok

A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából 2007-ben „Magyarország 2025” címmel tudományos kutatás keretében szakértői előrejelzésekre és nem szakértői véleményekre építve körvonalaztuk hazánk lehetséges társadalmi-gazdasági jövőalternatíváit (Nováky, szerk. 2010). E kutatás során átfogóan vizsgáltuk azt, hogy miként gondolkodnak a hazai végzős középiskolások és egyetemisták az elkövetkező évekről, különös tekintettel a 2025-ös év Magyarországról. A kérdőíves megkeresés 1000 fő középiskolásra és 500 fő egyetemistára/főiskolásra terjedt ki (Dörnyei–Nagy, 2010a, b)

A 2025-ös évhez közeledve ismét egy kérdőíves lekérdezés segítségével 2015-ben ismét megvizsgáltuk a fiatalok (legfőképpen a középiskolások és a felsőoktatásban tanulók, tehát az Y és a Z generáció) jövőhöz való viszonyát, Magyarország 2025-ben várható jövőjéről alkotott elgondolásait. A 2015-ös kutatás a korábbi szerves folytatása, utánpótlása. A kérdőíves lekérdezés során használt kérdőív a korábbi lekérdezés tapasztalatait felhasználva – apróbb módosításokkal – került lekérdezésre, rövidített formában, de alapjaiban nem volt szándékunk megváltoztatni.

E tanulmány két nagy fejezetében az új felmérésről és a változásokról adunk átfogó képet; ez utóbbiban a 2015-ös eredményeinket összehasonlítjuk a 2007-ben végzett felmérés eredményeivel.

A 2007-es és a 2015-ös adatfelvétel és a minta bemutatása

Az adatgyűjtés 2007-ben középiskolásokat és felsőoktatásban tanulókat kérdezett, hiszen ők azok, akik 2025-ben várhatóan a magyar társadalom döntéshozóinak derékhadát alkotják. 2007-ben a középiskolások mintája (N=980) rétegzett mintavételi eljárással készült. Az országos felvételi iroda által kiadott továbbtanulási rangsor alapján kiválasztott jobb, illetve rosszabb beiskolázási arányt felmutató iskolák végzős tanulóit kérdezte le. Az adatokat régiók szerint súlyoztuk. A felsőoktatási intézmények 2007-es mintájába (N=501) speciális, mondhatnánk „önkényes” mintavételi eljárással kerültek be a válaszadók. Azok, akik viszonylag könnyen és költséghatékonyan elérhetőek voltak. A mintavétel során ugyanakkor nagy figyelmet fordítottunk a szakmák többé-kevésbé arányos képviselésére.

Az adatgyűjtés 2015 tavaszán 2015. április 27. – 2015. június 17. között online kérdőívvel⁵ valósult meg. Az online kérdőíves módszertant megfelelőnek tartottuk a célcsoport eléréséhez, ugyanis mind az Y, mind a Z generáció nagy arányban elérhető online. A minta költségtényezőik miatt „kényelmi mintának” tekinthető, habár törekedtünk a célcsoporton belüli heterogenitásra. Éppen ezért az adatgyűjtés és a toborzás három módszerrel zajlott:

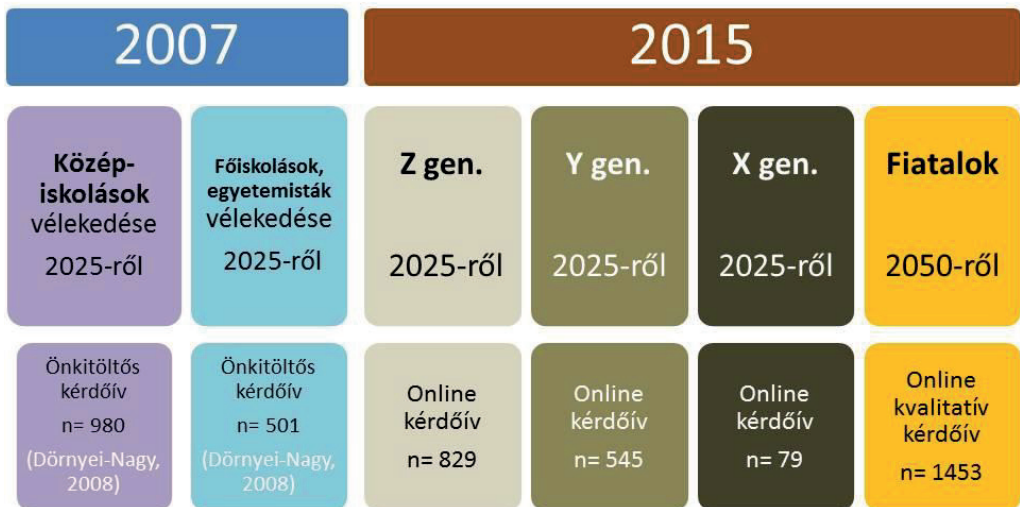
⁴ Bernschütz Mária az Edutus Főiskola docense, Dörnyei Krisztina az International Business School docense, Nováky Erzsébet a Budapesti Corvinus Egyetem Professor Emeritája.

⁵ <https://docs.google.com/forms/d/1c-EkBTOnNKdJcgyBAvH8AAqfwY67TGVVvGo9d3Lqa1c/closedform>. Köszönetünket fejezzük ki a válaszolóknak.

- link megosztása véleményvezér közösségi oldalakon (Facebook, Goodlike),
- középiskolákkal való együttműködéssel (pl. Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnázium, Berzsényi Dániel Gimnázium), ahol különböző osztályok osztályfőnöki/informatika óra keretében gépteremben kitöltötték a kérdőívet,
- egyetemekkel, főiskolákkal (BCE, BME, DE, ELTE, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Miskolci Egyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem, SZTE, BGF, Edutus Főiskola, Wekerle Sándor Főiskola) való együttműködésben hallgatói plusz ponttal és egyéb motivációs eszközökkel segítve elő a kitöltést.

A 2007-es mintaleírást a korábbi tanulmányok közlik (Dörnyei-Nagy, 2010a, b, i.m.). A 2015-ös lekérdezés során a megkérdezettek legnagyobb arányban általános iskolások és kispályozottak voltak (829 fő 1996-2001 között született, tehát a Z generáció tagjai). A felsőbb gimnazisták, egyetemi hallgatók és fiatal felnőttek is nagy arányban képviselték magukat a mintában (545 fő 1980-1995 között született, Y generációs), valamint kis arányban az X generáció is reprezentálva volt a kis arányú Baby-boom generációval együtt, így alkották a harmadik, a legkisebb csoportot (79 fő), amelyre a továbbiakban az egyszerűség kedvéért X generációként hivatkozunk. A válaszadók véleményt nyilvánítottak a 2050-es évek Magyarországról is.

A lekérdezettek 43%-a férfi, 57%-a nő volt.

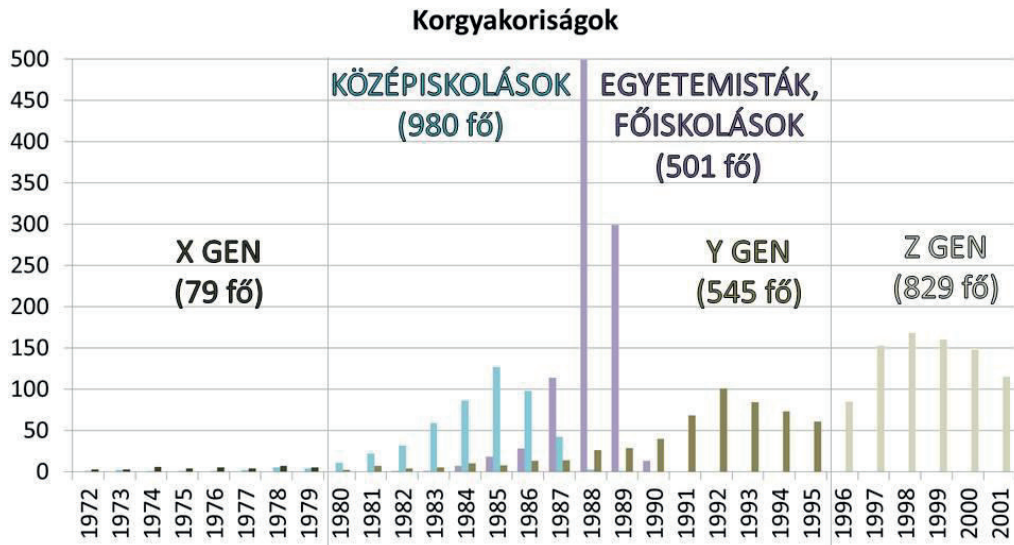

1. ábra. Magyarország 2025 empirikus lekérdezése, 2007-2015 (Forrás: saját szerkesztés)

2007-es EGYETEMI, FŐISKOLÁS kutatás

2007-es KÖZÉPISKOLÁS kutatás

2015-ös online kutatás

2. ábra. Kormegoszlások a két lekérdezésben (Forrás: saját szerkesztés)

A két lekérdezés során – eltekintve néhány apróbb módosítástól – ugyanazt a kérdőívet használtuk, amelyet a Budapesti Corvinus Egyetem Jövőkutatás Tanszékének munkatársai és demonstrátorai fejlesztettek és teszteltek 2007-ben. A kérdőívben 39 általános jövőre vonatkozó és 51 személyes jövőre vonatkozó állítást használtunk (amelyeket a korábbi tanulmány előtt is teszteltünk már), és arra kértük a válaszadókat, hogy döntsék el, mennyire tartják valószínűnek a bekövetkezését 2025-re vonatkozóan. Az 5-fokú Likert-skálán a következő válaszok közül választhattak:

- 0% teljesen valószínűtlen, hogy bekövetkezik (0%, hogy bekövetkezik)
- 25% kevésbé valószínű, hogy bekövetkezik (kb. 25%, hogy bekövetkezik)
- 50% ugyanakkora eséllyel következik be (kb. 50%, hogy bekövetkezik)
- 75% nagy valószínűséggel bekövetkezik (kb. 75%, hogy bekövetkezik)
- 100% biztosan bekövetkezik (100%, hogy bekövetkezik)

Emellett hét, információszerezésre és médiahasználatra vonatkozó állítást is használtunk, amely a jelenre és a jövőre (2025-re) vonatkozott, és amit szintén 5-fokú skálával mértünk, az alábbiakkal:

- egyáltalán nem illik rám,
- egy kicsit illik rám,
- valamennyire illik rám,
- nagyrészt illik rám,
- teljesen illik rám.

Végül nyolc, demográfiai jellemzőkre vonatkozó kérdést is megfogalmaztunk, amely szintén kétszer jelent meg, hiszen a jelenre és a jövőre (2025-re) is lekérdeztük.

A jövőre és a médiahasználatra vonatkozó állításokat varianciaanalízis segítségével elemeztük (one-way-ANOVA). Arra voltunk kíváncsiak, hogy van-e szignifikáns különbség az állítások tekintetében nemek és generációk között. *Az egyes változók átlagait néztük meg, hogy miképpen alakul, továbbá a nemek és a generációhoz való tartozás szerepét vizsgáltuk.*

A 2015. évi kutatás eredményei

A 2015-ös kutatás során három fő témakör köré csoportosítva ismertetjük az eredményeket:

- *jövőtervezés – oktatás, tanulás, nyelvtudás, munkavégzés, lakhatás, migráció;*
- *személyes tér – család, párkapcsolat, népességnövekedés, egészségügy, testkultúra, táplálkozás, spiritualitás, szabadidő, sport, addikció;*
- *társadalom és környezet – környezet, környezetvédelem, kereskedelem-pénzügyi kultúra, közélet, társadalom, politika, biztonság, bűnözés, média, tájékozódás, virtualizálódás, kutyák.*

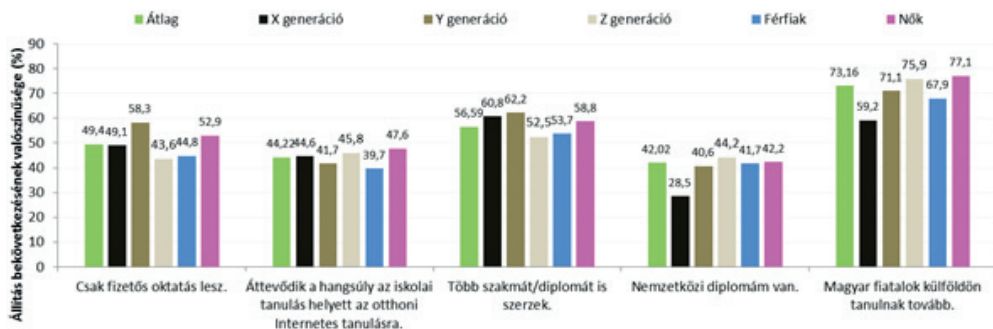
Jövőtervezés – oktatás, munka, lakhatás

A Jövőtervezés alfejezetben a fiatalok véleményét mutatjuk be a személyes témákkal kapcsolatban, hogy miként vélekednek az oktatás, a munkavégzés, valamint a lakóhely témakörök jövőbeni alakulásáról.

Oktatás, tanulás, nyelvtudás

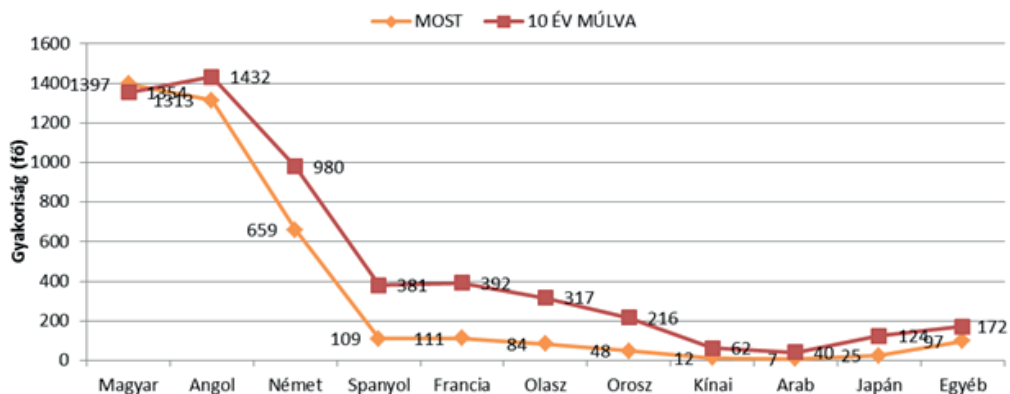
A vizsgált generációk (X, Y, Z) véleménye szignifikánsan eltér abban, hogy mennyire tartják valószínűnek, hogy milyen arányban lesz az oktatás fizetős, és hogy szereznek-e nemzetközi diplomát. Az eltérés a fizetős iskolánál úgy alakul, hogy az Y generáció tartja a legvalószínűbbnek (58,3%) eme változást. A nemzetközi diploma kérdésben is szignifikáns különbségeket lehet felfedezni, hiszen a Z generáció jóval magasabb százalékban tartja valószínűnek (44,2%) ezt, mint Z és X generáció. Ha a nemek közötti különbségeket nézzük, akkor szignifikáns különbséget a fizetős iskola és a hangsúly áttevődik az otthoni tanulásra változó tekintetében találunk, mindkét esetben a nők számítanak valószínűbb (52,9 és 47,6%) bekövetkezésre.

Az oktatás tekintetében a kor erős befolyásoló szereppel bír, a fiatalabbak nyitottabbaknak tűnnek a külföldi oktatással kapcsolatban, sokkal valószínűbbnek tartják (Z generáció tagjai: 75,9%), hogy külföldön is szerezzenek diplomát, ami a lehetőségek szélesedésével és nyitottsággal magyarázható. E tekintetben is a nők a nyitottabbak (77,1%).

3. ábra. Oktatás, tanulás (Forrás: saját szerkesztés)

Rákérdeztünk a jelenlegi és a 10 évvel későbbi nyelvismeretükre is. Jelenleg a magyaron kívül a második legelterjedtebben beszélt nyelv az angol, és 10 év múlva is az angolt tartják a legfontosabb idegen nyelvnek. Az első három idegen nyelv jelenleg: angol, német, spanyol. 10 év múlva angol, német, francia nyelv lesz a beszélt nyelv. Az idegennyelv-tanulási hajlandóságban a jelenlegitől nagy eltérés nem tapasztalható.

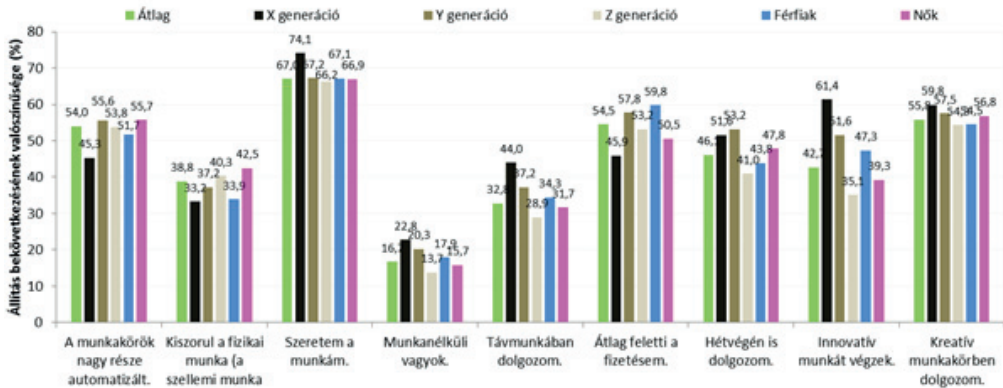
4. ábra. Jelenleg és 10 év múlva beszélt nyelvek (Forrás: saját szerkesztés)

Munkavégzés, végzettség

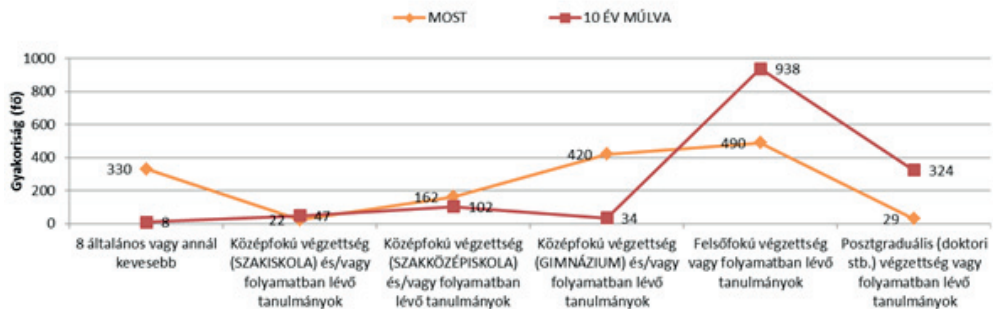
A munkavégzés témát nézve, a generációk mind szignifikáns különbséget mutatnak. Az Y generáció erősebben munkaorientált, szerintük a munkakörök automatizáltak lesznek (55,6%), valamint átlag feletti lesz a fizetésük 10 év múlva (57,8%), és a hétvégéjét is munkával tölti majd (53,2%). Az X generáció szerint 2025-re ők már/még inaktívak és/vagy munkanélküliek lesznek, annak ellenére, hogy szeretik a munkájukat, és már távmunkában dolgoznak (44,0%). Ez magyarázható azzal, hogy az idősebb generációk már vélhetően dolgoztak és szívesen csinálják azt, amit eddig is, míg a fiatalabbak nem tapasztalták meg a munka örömeit, így nem is tudják elképzelni, hogy szeressék azt.

A munka jellegét tekintő kérdésekre válaszolva a fiatalok (Z generáció: 40,3% és Y generáció: 37,2%) és a nők valószínűnek (42,5%) tartják, hogy kiszorul a fizikai munka. A nők szerint 10 év múlva nagyobb arányban lesz automatizált a munkavégzés (55,7%), míg a férfiak úgy vélik, inkább ők lesznek azok, akik 10 év múlva távmunkában dolgoznak, vagy átlag feletti lesz a fizetésük, valamint innovatív munkát (47,3%) végeznek, míg a nők inkább kreatív munkakörben (56,8%) dolgoznak. Ezek az elvárások

nagyban megerősítik a jelenlegi munkapiaci helyzetet és az elvárásokat – úgy tűnik – nagyban befolyásolják.

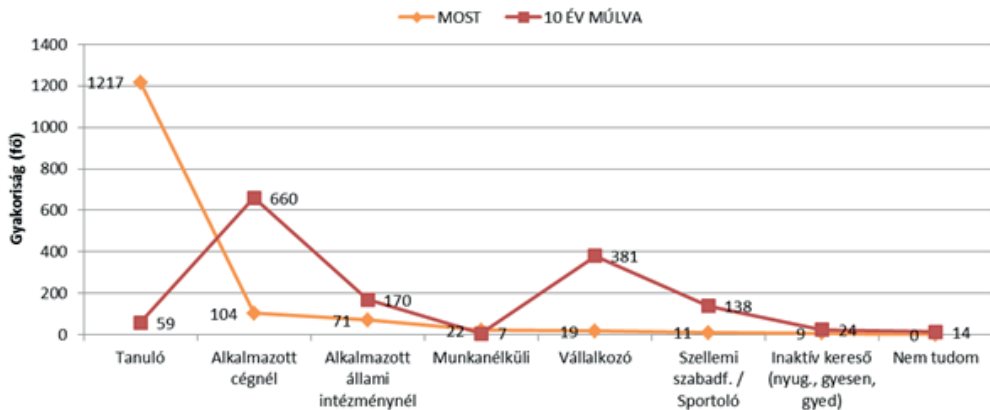

5. ábra. Munkavégzés (Forrás: saját szerkesztés)

6. ábra. Végzettség (Forrás: saját szerkesztés)

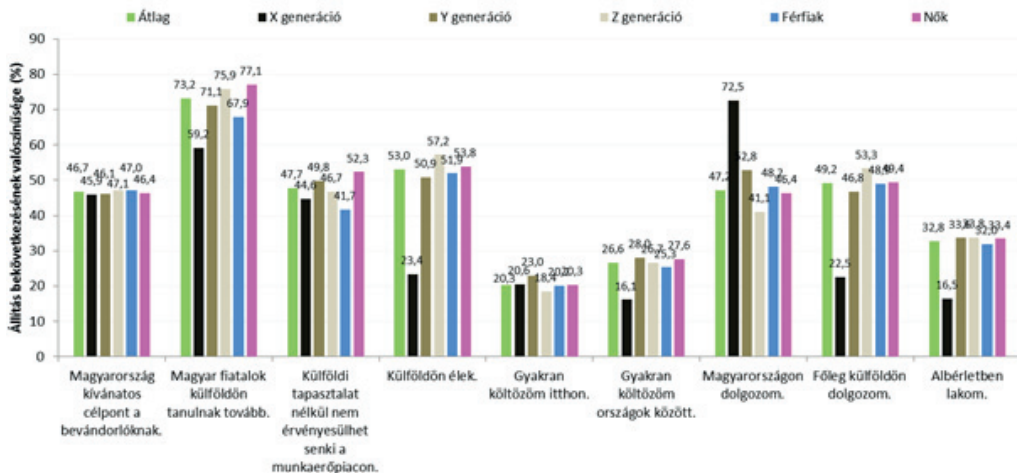
A jelenlegi végzettséget tekintve a válaszolók döntően közép- vagy felsőfokú tanulmányokat végeztek, vagy végeznek, ami logikus a lekérdezett korosztályt tekintve. 10 év múlva a felsőfokú végzettség lesz az irányadó, habár sokan gondolják azt, hogy posztgraduális képzésre is elmennének. Szinte alig volt olyan válaszadó, aki 10 év múlva felsőfokú végzettség nélkül szeretne lenni, ami mutatja, hogy a képesítés nélküli munka jelenleg nem tűnik vonzóknak a fiatalok számára. Amennyiben sikerül az elvárásait megvalósítani, úgy a felsőfokú képzettséget nem igénylő szakmák hiányszakmák lehetnek.

7. ábra. Foglalkozás (Forrás: saját szerkesztés)

Ha a jelenlegi helyzetet nézzük, akkor foglalkozást tekintve döntően tanulókból áll a mintánk, ha pedig a 10 éves távlatot nézzük, akkor alkalmazott, vagy vállalkozók lesznek a válaszadók. Az arányok az alacsony kockázatvállalást mutatják, kis arányú fiatal gondolja úgy, hogy önállóan tudna, akarna a jövőben megélni.

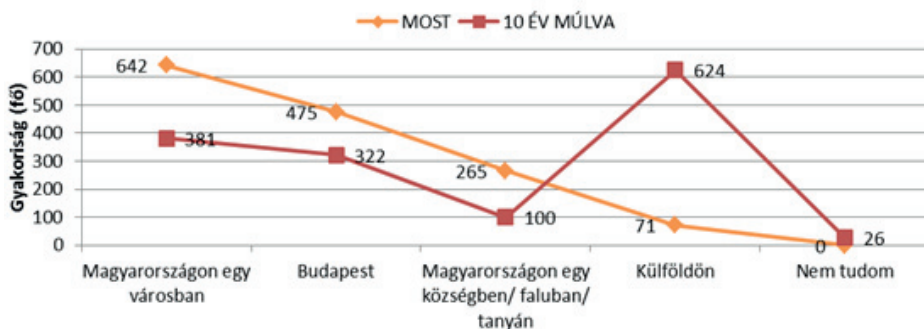
Lakhatás, migráció

8. ábra. Lakhatás, migráció (Forrás: saját szerkesztés)

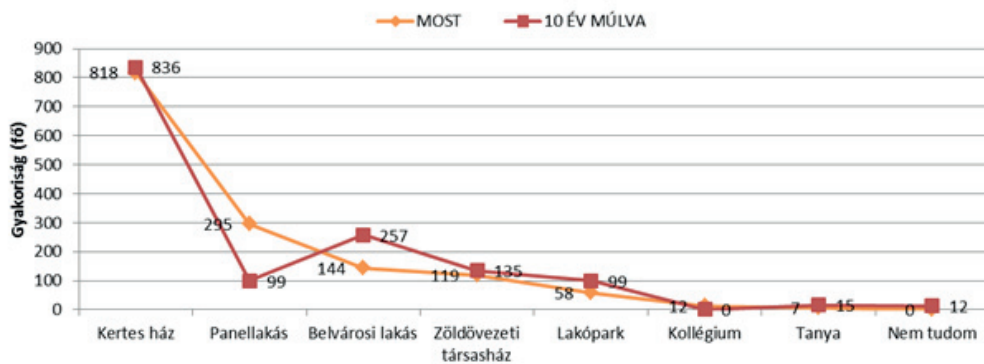
Az Y generáció 10 év múlva szignifikánsan nagyobb esélyt adott annak, hogy gyakran költözik itthon és országok között. Ezzel szemben az X generáció (72,5%) és a Z generáció (52,8%) tagjai szignifikánsan kitaranak emellett, hogy ők bizony itthon fognak dolgozni 10 év múlva is. A Z generáció tagjai úgy vélik, hogy 75% feletti a bekövetkezési esélye annak, hogy külföldön tanulnak tovább 10 év múlva, 57% az esélye, hogy külföldön is élnek, és dolgoznak. Annak is nagy esélyt adnak, hogy albérletben fognak élni 10 év múlva, ami köszönhető annak, hogy talán még akkor is tanulni fognak, emellett, ha külföldön élnek, akkor is kicsi az esélye a saját ingatlanuknak. A kor nagyon erősen befolyásolja mind a hajlandóságot, mind a valószínűségét annak, hogy külföldön tanuljon vagy éljen 10 év múlva.

A nemeket tekintve a nők szerint magasabb (77,1%) az esély, hogy külföldön tanulnak tovább, és annak is magasabb esélyt adnak, hogy 2025-re a munkaerőpiacon külföldi tapasztalat nélkül nem lehet boldogulni (52,3%).

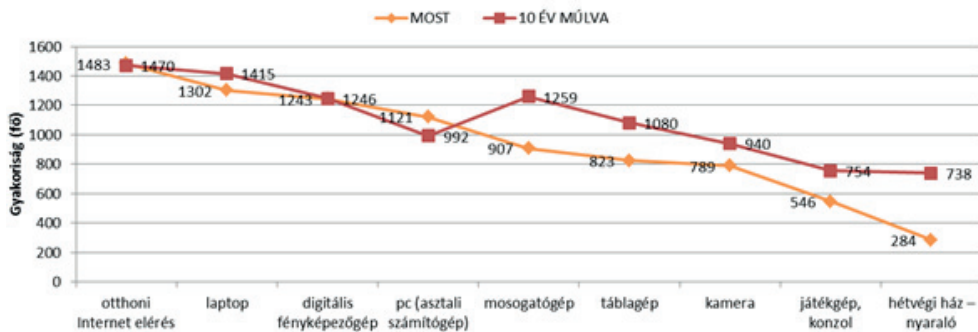
9. ábra. Lakóhely (Forrás: saját szerkesztés)

Jelenleg a válaszadók többsége vidéki városban él Magyarországon, majd Budapest a második kiugró lakóhely. Szembetűnő a különbség a jelenlegi és a 2025-ös lakóhely közt, ha a külföldön való életet nézzük, mint opciót. Most a kitöltők között 71-en élnek külföldön, ez a szám 10 év múlva 624 lesz, ami kb. 800%-os növekedés. A korábbi kérdéssel összhangban a külföldi élhetés a fiatalok számára egy nagyon reális opciónak tűnik.

10. ábra. Lakóépület (Forrás: saját szerkesztés)

Rákérdeztünk arra is, hogy milyen lakóépületben laknak most és 10 év múlva. A lakóépületet tekintve mind most, mind 10 év múlva a kertes ház messze a legszimpatikusabb épületforma. Kollégiumban és tanyán elenyészően szeretnének élni.

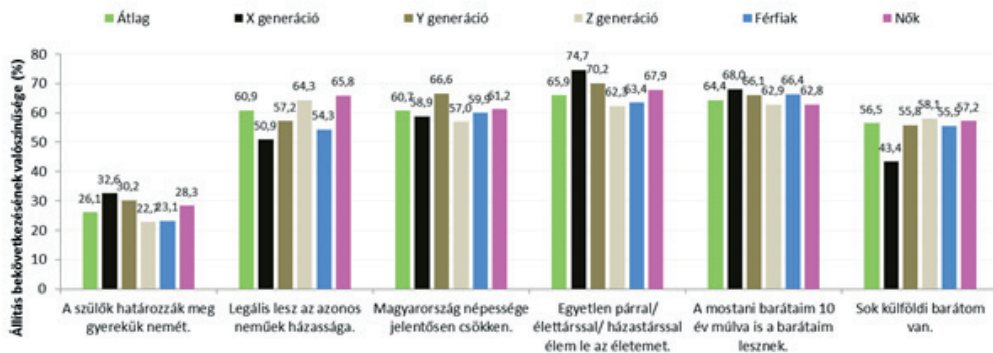
11. ábra. Birtokolt tárgyak (Forrás: saját szerkesztés)

Ha összevetjük a jelenlegi és a 2025-ös háztartási eszközök listáját, akkor két dologban eltérést tapasztalunk. Kevesebb asztali PC lesz, ami valószínűleg a mobilitásnak és az információs eszközök fejlődésének tudható be, és kevesebb otthoni ún. kábeles internetelérés lesz. Itt is a mobilitáson van a hangsúly. A kényelemszeretetet fejezi ki az, hogy több mint kétszeresére nőtt a nyaralóházzal rendelkezők száma 2025-re.

Személyes tér

A Személyes tér alfejezetben érintjük a család és párkapcsolatok, az egészségügy, a spiritualitás, valamint a szabadidő témakör kérdéseire adott válaszok értékelését.

Család: párkapcsolat, népességnövekedés

12. ábra. Család, párkapcsolat, népességnövekedés (Forrás: saját szerkesztés)

Egyedül a „10 év múlva is ugyanazok lesznek a barátaim” változó nem volt szignifikáns, tehát generációkon át nem volt eltérés ennek az állításnak a megítélésében. A barátok kortól függetlenül mindenkinek fontosak most, és a jövőben is szeretnék ezt. Ez azt is jelenti, hogy mindhárom generáció tagjai elég magas esélyt látják annak, hogy a baráti körük nem változik.

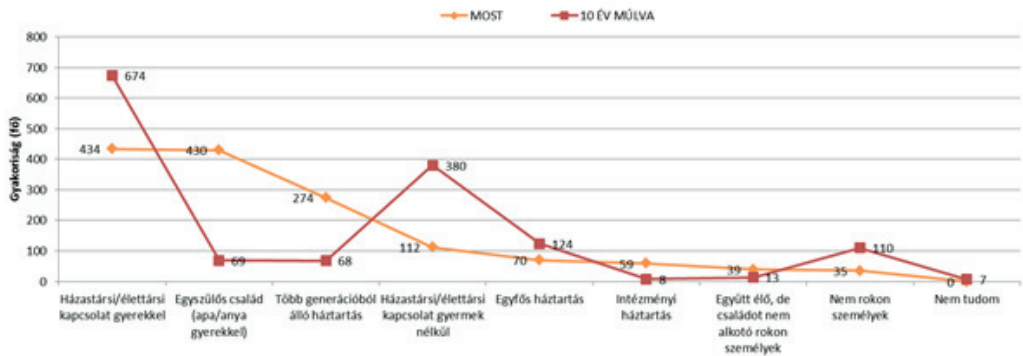
Az X generáció optimistának tekinthető a családtervezést illetően. Az X generáció tartja a legvalószínűbbnek (32,6%), hogy 10 év múlva a nemet befolyásolhatja a szülő, valószínűleg a jelenleg észrevehető óriási technológiai biológiai változások befolyásolták őket. Habár minden generációnak

nagyon fontos a monogámia, de az X generáció hisz legjobban (74,7%) abban, hogy egyetlen társsal éli le az életét. Ez adódhat a kitöltők magasabb életkorából, a jelenlegi fix párkapcsolatból, csalódások hiányából.

Az Y generáció talán a legpessimistább a magyarországi népeiséget tekintve, ők jelölték meg a legmagasabb esélyét (66,6%) a népességcsökkenésnek.

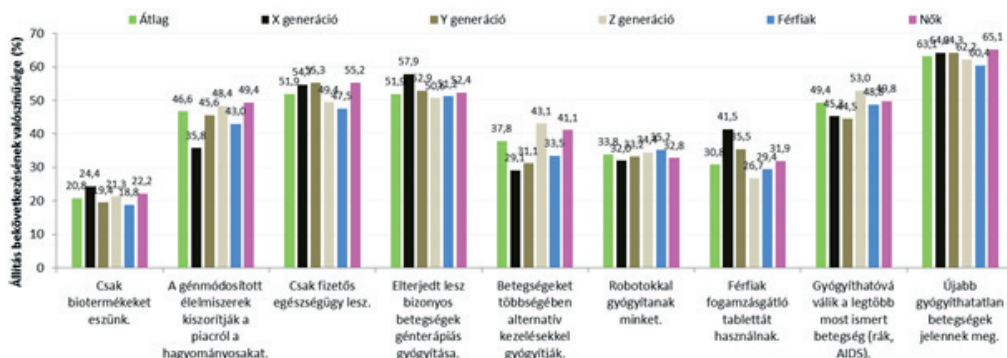
A Z generáció nyitottságát mi sem jellemzi jobban, mint hogy 64,3%-uk azt gondolja, hogy 10 év múlva legális lesz az egyneműek házassága. Korábban foglalkoztunk a külföldi munkavállalással, a Z generáció tagjai kapcsán, de itt társadalmi viszonyokban is megjelent az, hogy ők gondolják a legmagasabbnak (58,1%) a külföldi barátaik számát 2025-re.

Ha aszerint vizsgáljuk ezt a családi témakört, hogy a kitöltők nemét figyeljük, akkor szignifikáns különbséget vehetünk észre a nők és férfiak között is. A nők úgy tartják, hogy 10 év múlva a nemet a szülők (28,3%) határozhatják meg, legális lesz az egyneműek házassága (65,8%), és egyetlen párral élnek le az életüket (67,9%). A férfiak pedig a „10 év múlva is ugyanazok lesznek a barátaim” változóra adtak szignifikánsan eltérő, magasabb (66,4%), esélyt. A nők újítóbbnak és elfogadóbbnak tűnnek a személyes kapcsolataikat illetően.

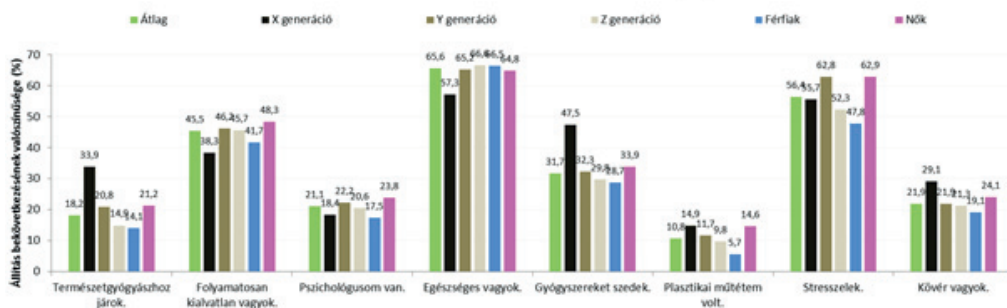
13. ábra. Háztartás (Forrás: saját szerkesztés)

A jelenlegi kitöltők háztartási kapcsolatban élnek gyerekekkel. A második leggyakrabban háztartási forma az egyszülős család. 2025-re ez a kép annyiban módosul, hogy magasabb lesz (434-ről 674-re emelkedik) a gyermekes háztartások száma, illetve második helyre a gyermek nélküli háztartások száma 112-ről 380-ra emelkedik. Ez a szembetűnő változás a kitöltők fiatalkorának tudható be. A monogám, gyerekes családforma még mindig a legszimpatikusabb formája az életnek nemtől, kortól függetlenül. Lehetséges, hogy a szingli lét, az egyszemélyes háztartások inkább kényszeresen szaporodnak meg, fiatal korban kevesen vannak, akik egyedül akarnak élni még.

14. ábra. Egészségügy, testkultúra, táplálkozás 1. (Forrás: saját szerkesztés)

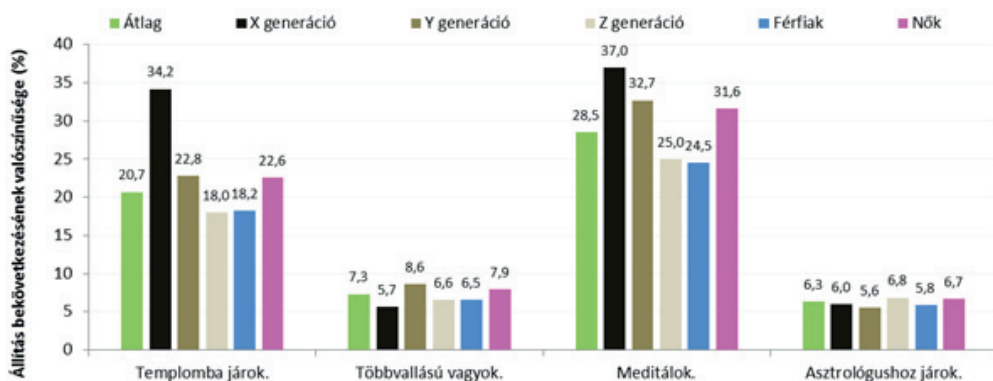
Az X generáció a legmagasabb esélyét (57,9%) annak látja, hogy génterápiás gyógyítást alkalmaznak majd 10 év múlva, a férfiak fogamzásgátlót használnak majd (41,5%), és nem áll messze tőlük az az elképzelés sem, hogy természetgyógyászhoz járjanak (33,9%). Természetesen a legidősebb korosztály érzi azt, hogy 2025-ben (is) gyógyszert szed (47,5%), illetve, hogy addigra elhízik (29,1%). Az Y generáció szignifikánsan a következőknek adott nagyobb esélyt: csak fizetős egészségügy lesz (56,3%) (talán saját félelmeikből építkeznek, ők már nem ússzák meg), és pont belecsúsznak a bizonytalanságból adódó stresszhelyzetekbe (62,8%).

15. ábra. Egészségügy, testkultúra, táplálkozás 2. (Forrás: saját szerkesztés)

A legfiatalabb kohorsz úgy véli, hogy 10 év múlva már csak génmódosított élelmiszereket esznek (48,4%), betegségeket alternatív eszközökkel gyógyítanak (43,1%). Érdekes, hogy az X generáció ennek nem ad nagy esélyt (29,1%). A legtöbb betegséggel szemben a fiatalok úgy vélik 2025-re már lesz ellenszer, valamint ők látják magukat messze a legegészségesebbnek (66,6%) a generációkat tekintve (fiatalkorukat nézve, érthető). A férfiak és a nők szignifikáns eltérésénél elég egyértelműen látszik, hogy minden egyes változónál a nők magasabb bekövetkezést gondolnak. A legnagyobb eltérés a nők javára (?) a stressz (62,9%), a kialvatlanság (48,3%), a plasztikai műtét esélyénél (14,6%) és az alternatív gyógymódoknál (41,1%) tapasztalunk.

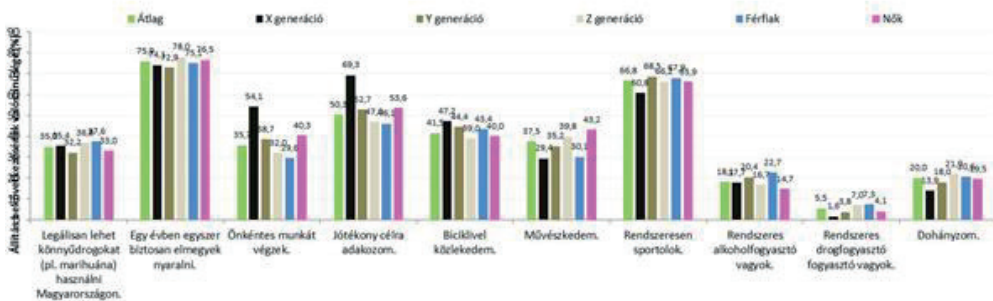
Spiritualitás

16. ábra. Spiritualitás (Forrás: saját szerkesztés)

A vallást mindhárom kohorsz hasonlóan ítéli meg: elég kicsi valószínűségét látják, hogy 2025-ben jellemző legyen rájuk. Az X generáció tagjai látják a leginkább esélyét 10 év múlva annak, hogy templomba járjanak és, hogy esetleg meditáljanak. 22,6% és 31,8% arányban a nők gondolják azt, hogy 10 év múlva majd templomba járnak és meditálnának. A Z generációs fiatalok ateisták lesznek, és jelenleg nem látják szükségét sem a spiritualitásnak, sem egyéb vallási közösséghez való tartozásnak. Érdekes, hogy a Z generációs fiatalok inkább választják a meditálást, mint a templomba járást (25,0% és 18,0%), és ez az idősebb korosztályokban ugyanígy jelenik meg (37,0% és 34,2%).

Szabadidő, sport, addikció

17. ábra. Szabadidő, addikció, sport (Forrás: saját szerkesztés)

A szabadidős tevékenységek kapcsán a Z generáció nagyobb arányban fog művészkedni (39,8%) és sportolni (66,2%), mint az idősebbek 2025-ben. A legidősebb megkérdezettek 10 év múlva inkább önkéntes munkát végeznek (54,1%), adakoznak (69,3%) és biciklivel közlekednek (47,2%). A biciklivel közlekedés érdekes módon a fiataloknál és nőknél nem jelent meg nagy arányban. Ha csak azt nézzük, hogy miben térnek el a férfiak és a nők válaszai a szabadidő eltöltése tekintetében, akkor olyan alapkliséket találunk, mint a nők inkább önkénteskednek (40,3%), adakoznak (53,6%) és művészkednek (43,2%).

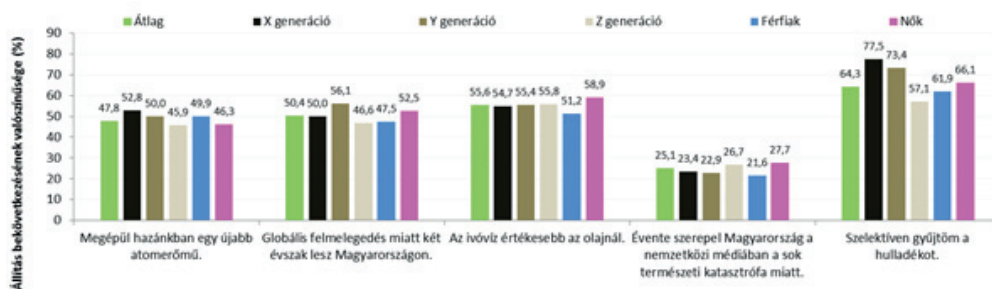
Az addikciókat tekintve elmondhatjuk, hogy a fiatalok inkább szeretnék függőkké válni, mint az idősebb korosztályok. A Z generáció tagjai látják a legesélyesebbnek (36,8%) 2025-re a legális könnyűdrog

használat engedélyezését. A Z generáció tagjai alacsony százalékot adnak a „könnyűdroghasználó leszek 10 év múlva” változóra, de a többi kohorsz tagjaihoz képest, mégiscsak a legmagasabbat (7,0%). A Z generációs fiatalok adják a legmagasabb valószínűségét annak is, hogy dohányozni fognak (21,0%) 10 év múlva. Emellett ők annak is látják esélyét, hogy 10 év múlva rendszeres alkoholfogyasztóvá váljanak (16,2%). A férfiak jobban hisznek a könnyűdrog penetrációban, inkább valószínűnek tartják, hogy alkoholt (22,7%) és drogot (7,3%) rendszeresen fogyasztanak majd.

Társadalom és környezet

A Társadalom és környezet alfejezetben a következő témákat érintjük: mit gondolnak a válaszadók, mi történik 2025-re, a környezetben, a környezetvédelemben, a kereskedelemben, a közéletben, a bűnözésben, valamint a média területén.

Környezet, környezetvédelem

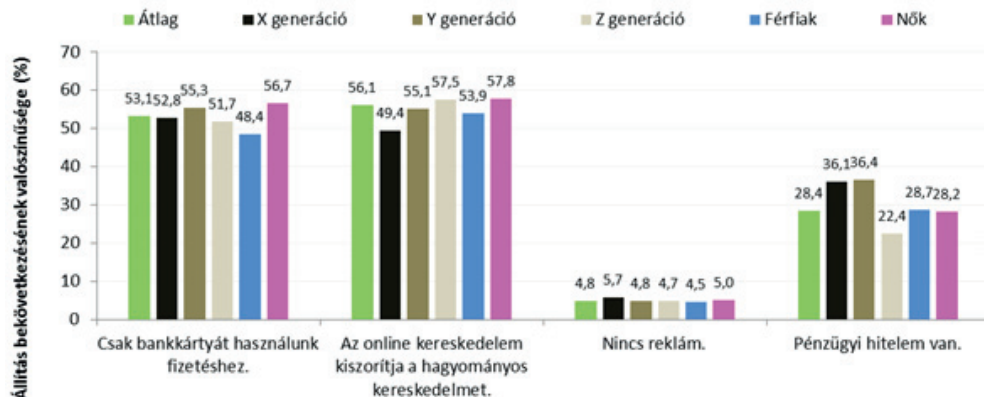

18. ábra. Környezet, környezetvédelem (Forrás: saját szerkesztés)

A legidősebb generáció szerint 10 év múlva megépül a legújabb atomerőmű, és szelektíven gyűjtjük a hulladékot. Az Y generáció fél a legjobban (56,1%) az éghajlatváltozástól, míg a fiatalok úgy vélik, hogy Magyarország többször szerepel majd a nemzetközi katasztrófa hírek közt (26,7%).

A férfiak érzik úgy, hogy megépül még egy atomerőmű (49,9%), viszont a nők minden más állításnak – a globális felmelegedés miatt két évszak lesz Magyarországon, az ivóvíz értékesebb az olajnál, szelektív hulladékgyűjtés – szignifikánsan magasabb valószínűséget jósolnak.

Kereskedelem-pénzügyi kultúra

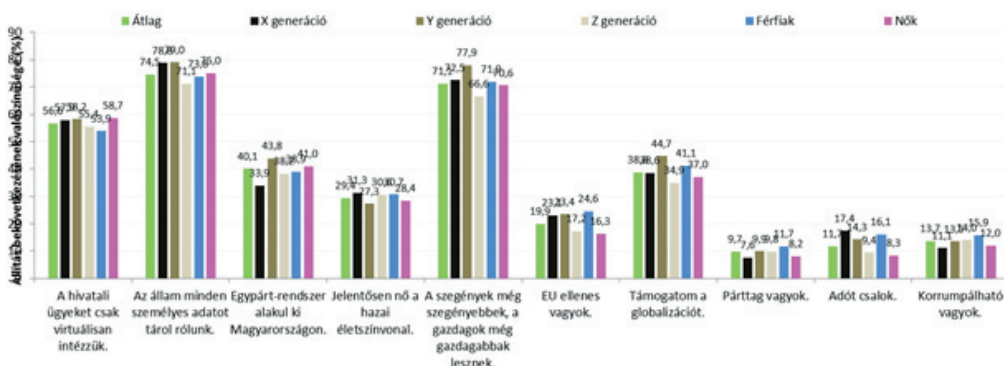

19. ábra. Kereskedelem-pénzügyi kultúra (Forrás: saját szerkesztés)

Azt, hogy ne lenne 10 év múlva reklám szinte mindenki egyöntetűen elutasította, 5% esélyt adnak annak, hogy nem lesz reklám 10 év múlva. Hogy kizárólag bankkártyát használnánk, abban sincs eltérés a generációk között, egyöntetűen 50% esélyt látnak a bankkártyás fizetés előretörésének, ami elég alacsonynak tekinthető a nemzetközi trendeket figyelve

A legfiatalabbak az egyetlenek viszont – talán a korukból fakadóan – akik elég magas esélyt (57,5%) látják annak, hogy az e-kereskedelem kiszorítja a hagyományost. Az Y és az X generáció inkább pesszimista a pénzügyeket illetően, inkább tartják valószínűnek, hogy pénzügyi hitele lesz 2025-ben. Talán még a mostani hitel maradékaiként. A nők – mint más kérdésekben is – optimistább jövőt valószínűsítene a bankkártyás fizetésben (56,7%) és az online kereskedelem jövőjében (57,8%) is sokkal jobban bíznak.

Közélet, társadalom, politika

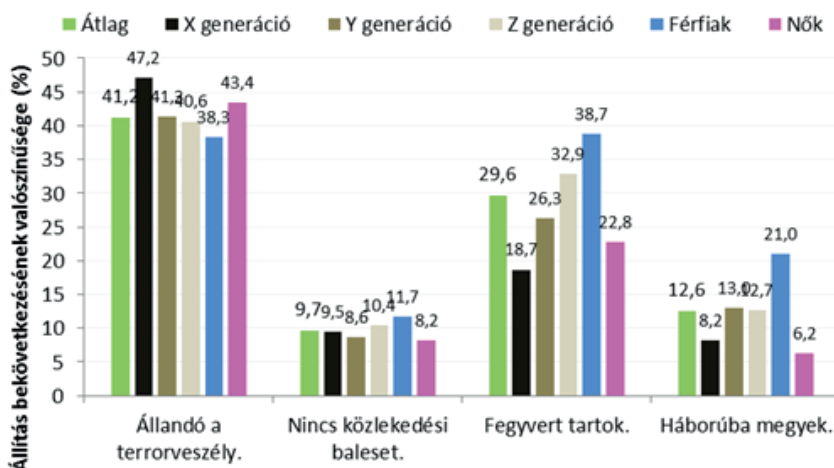
20. ábra. Közélet, társadalom, politika (Forrás: saját szerkesztés)

Egyik generáció sem érez elhivatottságot, hogy párttag legyen, 8-9%-nyi esélyt látnak, hogy párttag legyenek. A közélet kérdéseire az Y generáció adta a legmagasabb esélyeket: az állam az adataikat tárolja (79,0%), egypártrendszer alakul ki itthon (43,8%), az EU ellenesség is köztük a legmagasabb (23,4%), illetve a társadalmi széthúzást is ők prognosztizálják, valamint ők támogatják leginkább a

globalizációt (44,7%). A legidősebbek arra látnak magas esélyt (17,4%), hogy 10 év múlva adót csaljanak. A legfiatalabbak rendre alacsonyabb értékeket adtak meg, valószínűleg a közéleti dolgok még annyiban nem mozgatják meg őket.

A nők csak a hivatali ügyek digitális intézését látják eljövendőnek (58,7%), míg a férfiak minden további szignifikáns változónak nagyobb valószínűséget adnak: a párttagságnak, az adócsalásnak, a korrumpálhatóságnak és az EU ellenességnek, és közben támogatják a globalizációt.

Biztonság - bűnözés

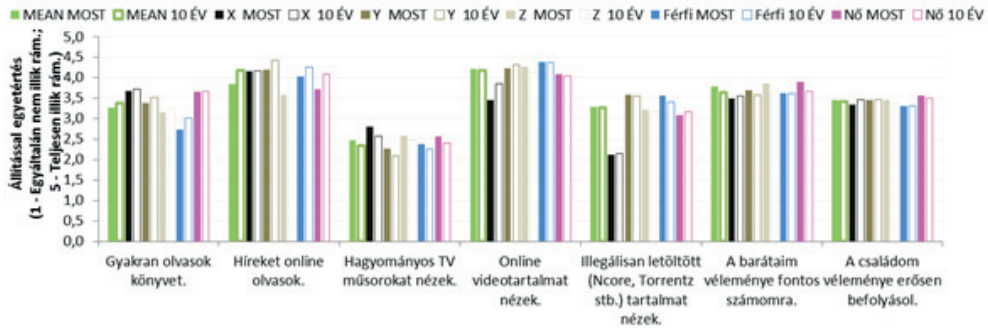

21. ábra. Biztonság, bűnözés (Forrás: saját szerkesztés)

A három generáció 40-47% közöttinek ítéli meg a terrorveszélyt, az X generáció a legmagasabban, a Z generáció a legalacsonyabban, 10% körülnek a közlekedési balesetek hiányát. A nők 5%-kal magasabban (43,4%) ítéli meg a terrorveszélyt, mint a férfiak. A fegyvertartást és a háborúba megyek állítást a férfiak jelzik előre 15-16%-kal magasabb értékkel, mint a nők.

Média, tájékozódás

A következő állításokat 5 fokozatú skálán mértük, ezért változott a mértékegység (1-5). A Z generáció szignifikánsan a jelenlegi életéről úgy nyilatkozik, hogy a barátai véleménye fontos számára (tehát a három generáció közül ő a legérzékenyebb a csoporthatás jelenségre, arra, hogy mások miképpen viszonyulnak hozzá, mit gondolnak róla), és kimagasló az online tartalomfogyasztásuk is. 10 év múlva várható helyzetre nem alakult ki szignifikáns eltérés az ő generációjukat érintve.

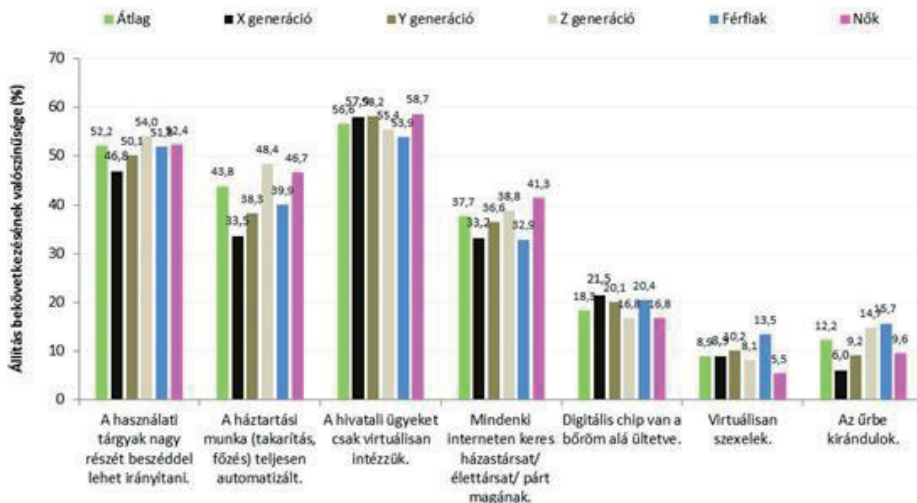

22. ábra. Tájékozódás, médiahasználat, referenciacsoport (Forrás: saját szerkesztés)

Az X generáció mind a jelenlegi, mind a 10 év múlva is, gyakran olvas majd (ez együtt jár azzal, hogy náluk a könyvek az írott szöveg a szocializációjuk lényeges része volt, és az olvasási attitűd felnőtteknél ritkán változik), sőt, ők azok, akik nehezen mondanának le a hagyományos tv műsorokról. Az Y generáció online olvassa híreket most is, és 10 év múlva is, sőt olyannyira internetfüggő, hogy náluk a legmagasabb az illegális letöltés most és 2025-ben is.

Ha a nők és a férfiak eltérő válaszait nézzük, akkor ismét kliséket olvashatunk, hiszen a férfiak most is és 10 év múlva is inkább online olvasnak híreket, online tartalmat fogyasztanak, és illegális tartalmakat töltenek le, a nők ezzel szemben most és 2025-ben is esélyét látják, hogy olvasnak könyveket, hagyományos tv-t néznek, és a családjuk véleménye számít.

Virtualizálódás, kutyúk

23. ábra. Vizualizálódás, kutyúk (Forrás: saját szerkesztés)

A legfiatalabbak gondolják azt leginkább a három kohorsz közül, hogy a háztartás is hi-tech lesz, vagyis a háztartási gépeket beszéddel irányítjuk majd (54,0%) vagy a háztartási munka automatizált (48,4%) lesz. Ők bíznak talán a legjobban a technológiai fejlődésben, hiszen születésükkor már volt internet és mobiltelefon is. Sőt, az ő pozitívizmusuk még az űrig tart, hiszen ők azok, akik szerint egy év múlva

kirándulni is fognak majd (14,7%) az űrbe. A Z generáció a leginkább technológia-fogyasztó. Az X generáció technológiahasználata félelem is vegyül, ők látják a legnagyobb esélyt a digitális chip bevezetésére (21,2%). A három generáció véleménye a következő esetekben nem tért el lényegesen: kevés esélyt látják a virtuális szexelésnek (8-10%), valószínűnek tartják azt, hogy a hivatali ügyeket csak interneten végezzük, és azt is, hogy a párunkat interneten keressük, akivel – vessük össze előző válaszainkkal – hosszú távú kapcsolatot szeretnének kialakítani 2025-ben.

A nők úgy vélik, hogy 10 év múlva automatizált háztartásban élnek majd (46,7%), hivatali ügyeiket interneten végzik (58,7%), és mindenki neten keres majd élettársat, párt (41,3%). A férfiak inkább azt gondolják, hogy 10 év múlva digitális chip lesz bennük (20,4%), virtuálisan szexelnek (13,5%), és az űrbe kirándulnak (15,7%).

A 2007. és a 2015. évi felmérés eredményeinek összehasonlítása – Mit várnak a fiatalok 2025-től 2007-ben és 2015-ben?

A két különböző időpontban végzett kutatás eredményeit – a fiatalok jövővárakozásait – annak figyelembevételével hasonlítjuk össze, hogy a jövőre vonatkozó elvárások a két lekérdezés között háromféleképpen alakulhattak.

- *változatlan jövőelvárások*: vannak a jövőnek olyan aspektusai, amelyek szinte változatlanok maradtak, és amelyek bekövetkezésében ugyanannyira hittek a megkérdezettek 2007-ben, mint 2015-ben, vagyis nincs változás a 8 év alatt;
- *irreális elvárások normalizálódnak*: vannak olyan témakörök, amelyekben mérséklődtek az elvárások, 2007-ben nagyon (el)várták a bekövetkezését, míg 2015-ben már kevésbé hiszik, hogy azok valósággá válhatnak;
- *a jövő beelőzi az elvárásokat*: vannak olyan témakörök is, amelyek bekövetkezésében 2007-ben alig lehetett hinni, 2015-ben azonban ezek szinte evidenciává váltak, azaz a jövő beelőzte a 2007-es elvárásokat, és valósággá vált az, ami 2007-ben még elképzelhetetlen volt.

Az eredmények vizsgálata során a különböző állításokat három csoportba soroltuk, 2025-re vonatkozóan:

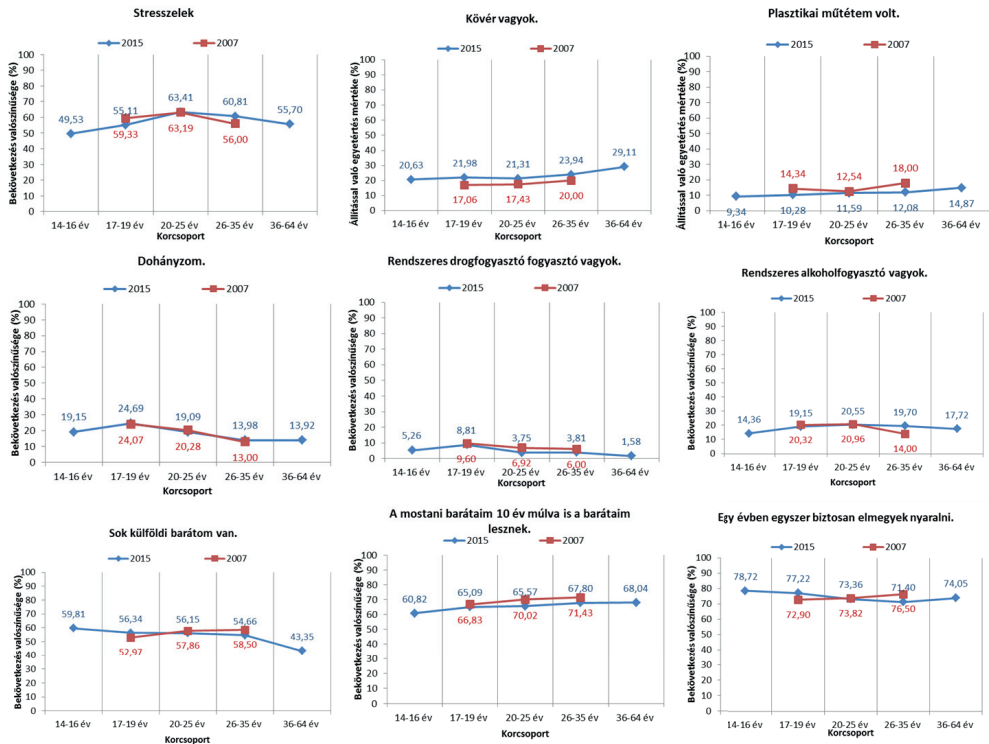
- 2007-ben és 2015-ben nincs szignifikáns különbség a jövőelvárások között
- 2007-ben szignifikánsabban magasabb bekövetkezési valószínűséget vártak, mint 2015-ben,
- 2015-ben szignifikánsabban magasabb bekövetkezési valószínűséget várnak, mint 2007-ben.

2007-ben és 2015-ben egyforma bekövetkezési valószínűség

Először azokat a változókat tekintjük át, amelyekre a válaszadók hasonló választ adtak 2007-ben és 2015-ben. 2025-től tehát ugyanazt és közel ugyanolyan mértékben várták és várják a következő eseményeket.

- *stressz, elhízás, plasztikáztatás*: nem volt különbség a két lekérdezés kapcsán aközött, hogy mennyire lesz az életük stresszes, mennyire fogunk elhízni vagy, hogy mennyire valószínű, hogy plasztikáztatnának. A fiatalok 49-61% valószínűséget adnak annak, hogy 2025-ben stresszes életet fognak élni, 17-24% valószínűséget annak, hogy elhízottak lesznek és 9-18% valószínűséget, hogy plasztikáztatnának 2025-ig;
- *dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás*: egyik addikció fajtára sem volt hatással a két lekérdezés közötti nyolc év, annak ellenére, hogy a szabályozás sokat változott az időszakban. A fiatalok 13-25% valószínűséget adnak annak, hogy dohányozni fognak 2025-ben, 4-9%-ot a rendszeres drogfogyasztásnak és 14-21% valószínűséget az alkoholfogyasztásnak;

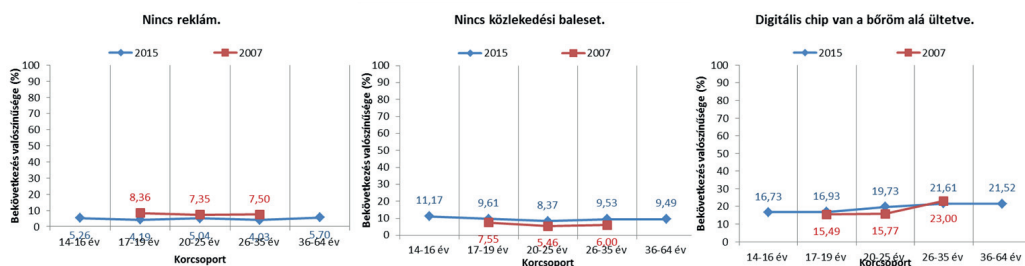
- **barátok és szabadidő:** a barátok meglétében sem történt változás, külföldi barátot 52-60%-ban tartanak valószínűnek, a jelenlegi barátok megtartásában is igazán optimistának tekinthetők (60-72%), míg az évi egyszeri külföldi nyaralást is 71-79%-ban valószínűnek tartják.

24. ábra. Nincs különbség – személyes tér (Forrás: saját szerkesztés)

A fent bemutatott változók legtöbbje személyes faktor. Érdekes, hogy ezekben a változóknak nem volt lényeges eltérés. Ez talán azzal magyarázható, hogy ezeket a faktorokat inkább a belső tényezők (pl. személyiségi jegyek) befolyásolhatják vagy az életkor, ugyanis annak előrehaladtával a jövővárások változtak. Az elmúlt 8 évnek azonban nem volt hatása az egyes korcsoportokban. Bizonyos társadalmi jellemzők – mint pl. a demokrácia vagy a társadalmi összetartás megléte vagy hiánya – változásában szintén nem történt elmozdulás.

- **reklám, baleset, chip:** van néhány olyan semleges változó is, amelyek bekövetkezésének megbecslése kapcsán szintén nem történt változás az elmúlt 8 évben. A válaszadók tehát ugyanúgy ítélik meg a következő események bekövetkezését 2015-ben, mint ahogyan ezt 2007-ben tették: nincs reklám, sem közlekedési baleset, és annak bekövetkeztét, hogy digitális chip van a bőröm alá ültetve.

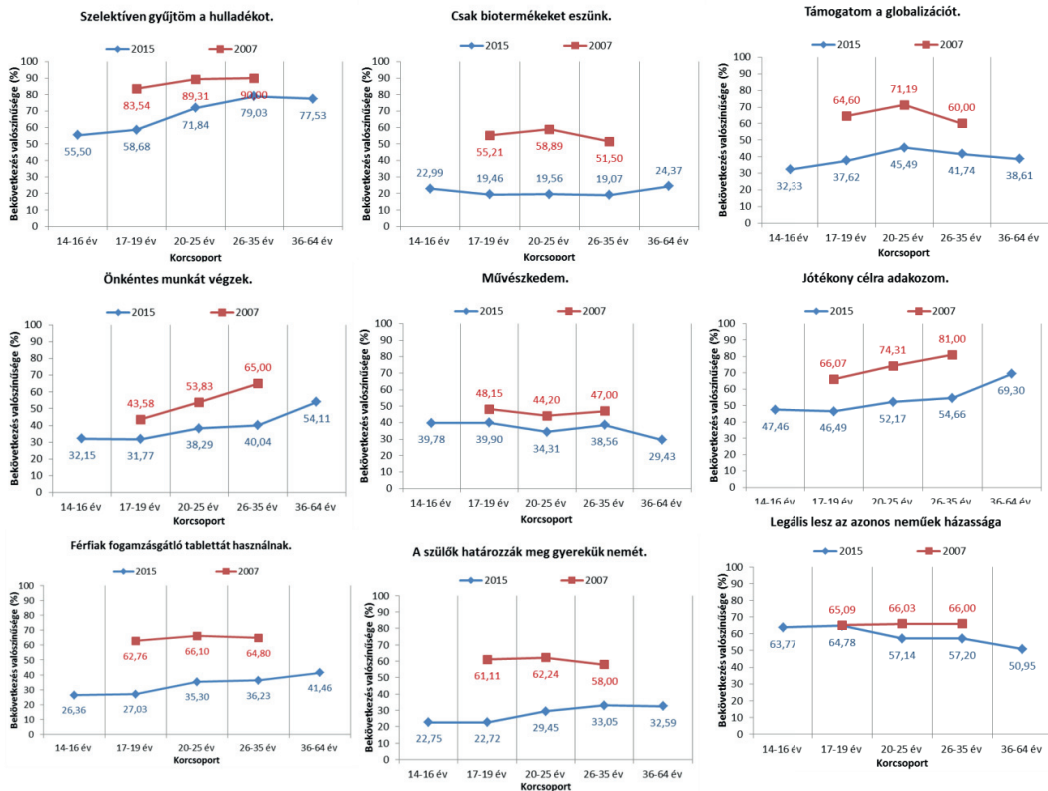
25. ábra. Nincs különbség – egyéb területen (Forrás: saját szerkesztés)

Nehéz magyarázatot találni arra, hogy miért ezeknél a változóknál nincs elmozdulás a jövő megítélésében a két időszak között, tekinthetjük akár véletlennek is. A digitális chip bőr alá ültetése valószínű, hogy indifferens a fiatalok számára, akik nem tapasztalták meg annak jelentőségét, előnyeit és hátrányait, amiből kvöetkezően közel azonosan ítélték meg jövőbeni bekövetkezési valószínűségét mindkét időszakban. További vizsgálatot igényelne az, hogy miért nem gondoltak a fiatalok arra, hogy a közlekedés automatizálásának fokozódásával, az „önvezető” autók korában – a következő 10 év távlatát tekintve – miért nem gonodolták azt, hogy minimálisra csökkenthető a balesetek száma.

2007-ben magasabb bekövetkezési valószínűség, mint 2015-ben

A következő állítások esetében a válaszadók magasabb bekövetkezési valószínűséget jeleztek előré 2007-ben, mint 2015-ben, függetlenül attól, hogy az állítás pozitív vagy negatív volt-e. A személyes állítások kapcsán:

- *környezet*: 2015-ben kevésbé tartják valószínűnek, mint 2007-ben, hogy szelektíven gyűjtenék a hulladékot, bioterméket vásárolnának vagy hinnének a globalizációban;
- *önkéntes munka*: önkéntes munkát végeznének, művészkednének, vagy jótékony célra adakoznának.
- *család*: kevésbé tartják valószínűnek már, hogy a férfiak szedjék a fogamzásgátlót, a szülők meghatározhatnák gyermekük nemét vagy, hogy. legális lenne az azonos neműek házassága.

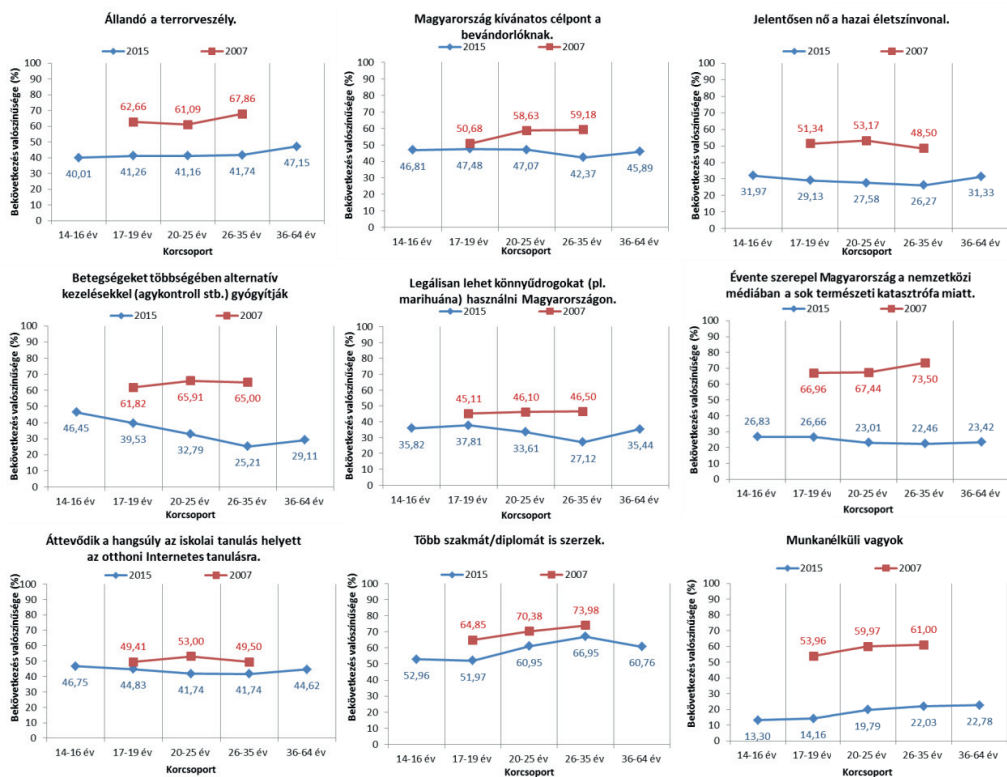

26. ábra. 2007 magasabb elvárásai – személyes állítások (Forrás: saját szerkesztés)

Látnunk kell, hogy míg 2007-ben a szelektív hulladékgyűjtés, a biotermékek fogyasztása és a globalizáció támogatása többé-kevésbé az újdonság erejével hatott, ez 2015-re már megszokottá vált, ami kihatással van az esemény 2025-beli megítélésére is. Szomorúan állapítható meg, hogy az önkéntes munkának vagy a jótekyonkodásnak 2015-re csökkent a megbecsültsége, és ez megjelenik a 2025-re szóló alacsonyabb előrejelzési értékben is. Bár egyes európai országokban az azonos neműek házassága az elmúlt 8 évben törvényesen elfogadottá vált, hazánkban ennek ellenkezője figyelhető meg az előrebecslésben. A szokásostól eltérő két kérdésben – a gyermek nemének előre meghatározása és a férfi fogamzásgátló szedése – a mai fiatalok konzervatívabbak, mint a 8 évvel ezelőtti válaszadók.

Társadalmi jelenségek, értékek és az oktatás tekintetében:

- *biztonság*: 2015-ben kevésbé tartják valószínűnek, mint 2007-ben, hogy terrorveszély lenne, Magyarország kívánatos célpontja lenne a bevándorlóknak vagy jelentősen nőne a hazai életszínvonal;
- *társadalom*: ma már kevésbé tartják valószínűnek, hogy az alternatív gyógyítás előretörne, legalizálnák a könnyűdrog-használatot, évente kellene számítani egy természeti katasztrófára;
- *oktatás*: kevésbé tartják valószínűnek már, hogy az otthoni tanulás szerepe erősödne, több szakmát tanulnának, vagy, hogy munkanélküliek lennének 2025-ben.

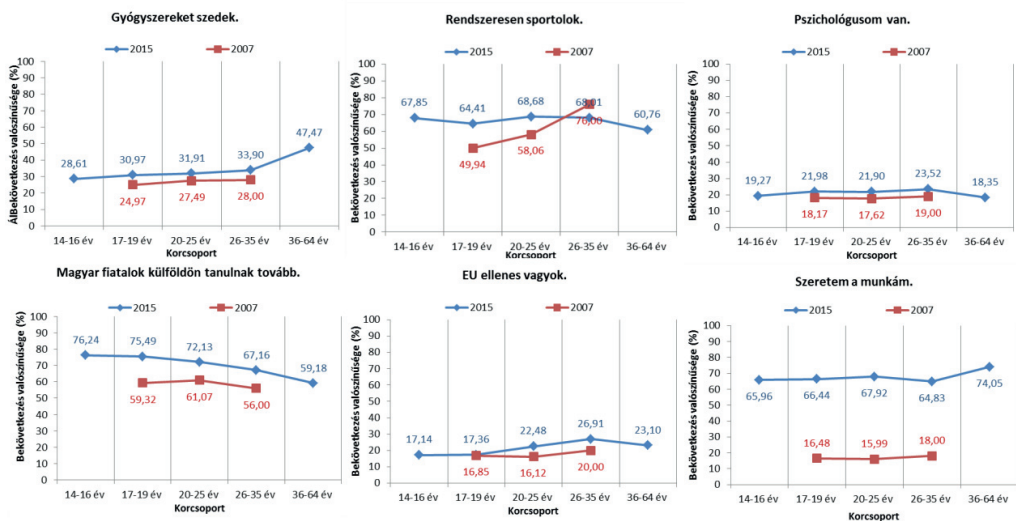
27. ábra. 2007 magasabb elvárásai – társadalmi összefüggések (Forrás: saját szerkesztés)

A kérdőíves megkérdezés – mint írtuk – 2015 első félévében zajlott, amikor sokan még visszafordíthatónak gondolták a bevándorlási hullámot, és nem tartottak terrorveszélytől. Olyannyira, hogy ezt a kérdést 2015-ben optimistábban becsülték 2025-re, mint 2007-ben. Az életszínvonal növekedésének érezhető jelei ellenére a 2007-es megítélés a kedvezőbb a jövőt illetően. Az alternatív gyógyítás előretörésére is 2007-ben voltak bizakodóbbak a válaszadók, mint 2015-ben. A könnyűdrog használatának legalizálását most kevésbé tartják valószínűnek, mint 8 évvel ezelőtt. Míg 2007-ben sokan hittek az otthoni tanulás szerepének erősödésében és a több szakma elsajátításának lehetőségében, ez a pozitív vélemény most kevesebbekre jellemző, ami befolyásolja a jövőbeni megítélést is. Pozitív változásnak tekintjük ugyanakkor, hogy a mai generáció kevésbé számol 2025-re munkanélküliséggel, ami talán a jelenlegi társadalmi programok előremutató hatásával magyarázható.

2015-ben magasabb bekövetkezési valószínűség, mint 2007-ben

Végül azok az állítások következnek, amelyek kapcsán a válaszadók 2025-re vonatkozóan sokkal magasabb bekövetkezési valószínűséget jeleztek előre 2015-ben, mint 2007-ben. A személyes térre vonatkozó kérdések között:

- *egészség*: valószínűbbnek tartják, hogy gyógyszereket szednek, rendszeresen sportolnak és pszichológushoz járnak;
- *munka*: valószínűbbnek tartják, hogy külföldön tanulnak tovább, EU-ellenesek és szeretik a munkájukat.

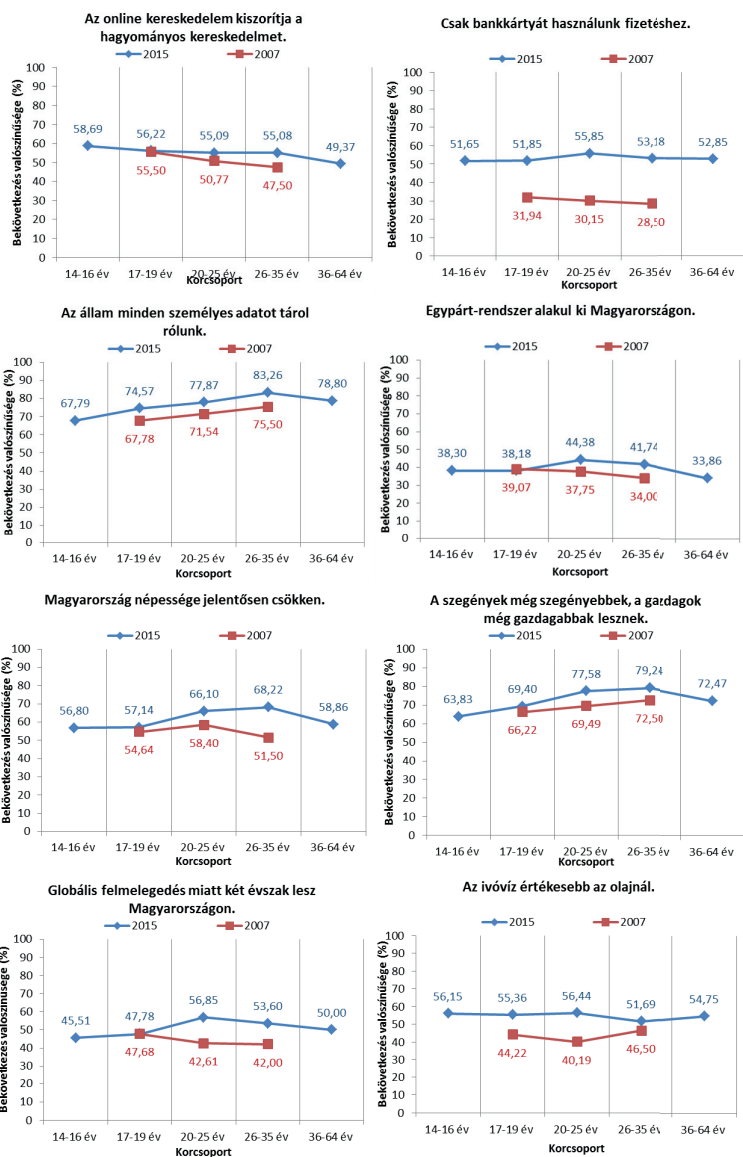

28. ábra. 2015 magasabb elvárásai – személyes tér (Forrás: saját szerkesztés)

Nem feltétlenül pozitív az elmozdulás abban, hogy a válaszadók most valószínűbbnek tartják a gyógyszereszedést és a pszichológushoz járást, mnit 8 évvel ezelőtt, ugyanakkor egyértelműen pozitívnak értékelhető a rendszeres sportolás tényének növekedése, ami az előrebecslésben is megnyilvánul. Az elmúlt években felerősödött külföldi tanulás presztizse felerősítette a 2025-re vonatkozó elképzeléseket és várankozásokat, miközben örömmel állapítható meg, hogy a munka szeretete erősödött.

A társadalmi változók között:

- *kereskedelem*: valószínűbb, hogy az online kereskedelmi kiszorítja a hagyományosat és csak bankkártyával fizetünk,
- *politika*: valószínűbb, hogy az állam minden adatot tárol rólunk és hogy egypártrendszer alakul ki,
- *társadalom*: valószínűbb, hogy Magyarország népessége jelentősen csökken, és a szegényebbek még szegényebbek lesznek, míg a gazdagok még gazdagabbak,
- *természet*: valószínűbb, hogy két évszak lesz Magyarországon a globális felmelegedés miatt, míg az ivóvíz értékesebb lesz az olajnál.

29. ábra. 2015 magasabb elvárásai – társadalmi változók (Forrás: saját szerkesztés)

Várt esemény következett be azzal, hogy az online kereskedelem kiszorítja a hagyományosot és csak bankkártyával fizetünk, és ez az elvárás az elmúlt időszakban fokozódott. Az internethasználat előretörésével és elterjedésével együtt jár az állam adattároló kapacitásának és óhajának erősödése is, és mindinkább egypártrendszer kialaklásának lehetünk tanúi. Ezek a jelenségek a 2025-beli előrebecslésben is megnyilvánulnak. Kedvezőtlen jelenségként értelmezzük a Máté-effektus erősödésének – a szegények szegényebbek, a gazdagok még gazdagabbak lesznek – 2025-re gyakorolt hatást. Hasonlóan kedvezőtlen jelenségként értékeljük a kétévszagos Magyarország jövőképét és azt, hogy az ivóvíz értékesebb lesz az olajnál, mert nem helyettesíthető termékről van szó.

Elvárások 2050-re

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a válaszolók mit gondolnak a távolabbi jövőről. Nyitott kérdést alkalmaztunk – Szerinted 2050 ehhez képest mennyiben lesz más? – és sajnálatosan azt tapasztaltuk, hogy döntően negatív véleményeket kaptunk. Sőt, a Z generációsok arról is beszámoltak, hogy talán meg sem érik 2050-et. Ez a válasz-halmaz kissé disztópikus vagy antiutópikus jövőképet fest. 2050-ben vagy külföldre menekülnek a fiatalok, vagy azt várják, hogy „elengedjük magunkat teljesen”, illetve sokak szerint a meg nem értettség lesz úrrá. Kaptunk más válaszokat is, hogy az egyéni jólét, a stagnálás vagy a fejlődés ideje jön el.

Annak illusztrálására, hogy mennyire különbözően gondolkodnak a válaszolók 2050 Magyarországról, álljon itt néhány – különböző generációkhoz tartozó egyénektől származó – válasz.

FEJLŐDÉS MINDEN TÉREN

„Robotok végzik majd a legtöbb feladatot. Kizárólag kreatív állások lesznek, melyeket akkor még robotok nem tudnak helyettesíteni. A munkanélküliség óriási probléma lesz. Sokáig fogunk élni, mert a legtöbb betegséget már gyógyítani tudjuk majd. A nyersanyagproblémák is megoldottak lesznek.” (1974, férfi)

ELIDEGENEDÉS

„Nyugodt nyugdíjas éveimet óhajtanám tölteni abban az időben, egy mindentől távol eső kis kertes házban, a családommal és a háziállataimmal. Mindezt körülveszi egy, az űrből is látható nagy fal, ami kint tart mindenki másét, és aki 5 méternél közelebb jön, azt a lézersugarak szénné égetik. Tegyük azért, hogy nekem ez sikerüljön! Peace.” (1989, nő)

MEG SEM ÉREM

„Nem tudom, az még nagyon messze van, lehet, hogy meg sem érem.” (1994, férfi)

KÜLFÖLD

„[...] Magyarország államcsődöt hirdetett, magyarországon nagyrészt szegények fognak élni nagyon lemaradt életszínvonalal, akik megtehették kiköltöztek ameríkába, németországba.” (1997, férfi)

UGYANAZ, MINT MOST

„Régen, mikor a Vissza a jövőbe trilógia megjelent, azt hittük, az autók tényleg repülni fognak 2015-ben. Most, hogy megértük ezt az évet, teljesen más a véleményünk róla. Szerintem 2050-ben sem fog sokkal másabb lenni az élet, mint most, maximum a technológiai eszközöket korszerűsítik tovább, ahogyan azt eddig is tették.” (1993, nő)

EGYÉNI JÓLÉT

„Megfelelő megélhetést fogok tudni magamnak biztosítani, több lábon fogok állni, jó életszínvonalam lesz.” (2001, Nő)

No, lám, a Z generáció tagjai között találtunk olyan válaszolót, aki reálisan és optimistán néz a távolabbi jövőbe.

Összefoglaló gondolatok

Az empirikus vizsgálat egy olyan társadalom képét vetíti előre, amelyben döntően az X (az 1965-1979 között születettek), az Y (az 1980 és 1995 között születettek) és a Z generáció (a 2000 körül születettek) tagjai színes egymásmellettségben alakítja, formálja a távolabbi jövőt. A 2015-ben készített empirikus adatgyűjtéssel a Z generáció (az ún. digitális bennszülöttek) jövőről alkotott elképzeléseit, véleményét, jövővárakozásait tártuk fel kérdőíves megkérdezés módszerével. Az empirikus vizsgálatban képet kaptunk arról, hogyan gondolkodnak a Z generáció tagjai a 2025-ös évek Magyarországról, milyennek látják önmagukat 10 év múlva.

A közel 1500 válaszadó véleményét három témakör köré csoportosítva ismertettük: *jövőtervezés* (az oktatás, a munka világa és a lakhatás), a *személyes tér* (család, egészségi állapot, testkultúra, szabadidő, sport), valamint a *társadalom és a környezet* (környezetvédelem, kereskedelem-pénzügyi kultúra, társadalmi közélet, biztonság, média, virtualizálódás) kérdésköreiben. Az öszintének ítélnélhető válaszok realitást és vágyakat egyaránt tükröznek.

A Z generáció legalapvetőbb kérdéskörére – a hol, hogyan tanuljanak tovább – érkezett válasz képezi a második legmagasabb konszenzust tükröző választ (az elsőt a később olvasható évente egyszer biztosan elmegy nyaralni válasz alkotta). 75,9%-uk gondolja úgy, hogy a magyar fiatalok külföldön tanulnak tovább. A külföldön tanulás célja az egyetemi szintű ismeretek elsajátítása, de többen már a középiskolai képzést is valamely – Magyarországhoz közeli – külföldi városban képzelik el. 50% fölött gondolják, hogy több szakmát/diplomát szereznek, hogy a változó körülmények között is találjanak munkát, megállják helyüket. Úgy vélik, hogy munkakörük nagy része automatizált lesz, és a külföldi végzettséggel/diplomával átlag feletti lesz a fizetésük. Remélik, hogy kreatív munkakörben fognak dolgozni, de azt kevésbé, hogy innovatív munkát fognak végezni. Meglepő, hogy a fiatalok inkább az alacsony kockázatvállalású munkát preferálják, kevesen gondolják, hogy önállóan tudnának/akarnának megélni a jövőben.

Kétharmaduk nyilatkozott úgy, hogy a majdan végzett munkát szeretni fogja, ezért kevesebb, mint a fele gondolja csak, hogy a hétvégén is dolgozni fog. A pihenést, a kikapcsolódást elengedhetetlennek, létszükségletnek gondolják. Annak esélyét, hogy munkanélküliek lesznek, csupán 13-14%-ra teszik.

Több mint 50%-uk úgy gondolja, hogy főleg külföldön fog dolgozni, hazánkban 40%-ot alig meghaladóan. Közel 60%-uk nemcsak külföldön dolgozik majd, hanem ott is él, bár nem mindenki gondolja, hogy külföldi tapasztalatok nélkül nem érvényesülhet. A külföldön élő fiatalok száma a jelenleginek kb. 8-szorosára tehető. Az a tény, hogy a Z generáció a jövőjét – tanulás, képzés és rendszeres élés szempontjából egyaránt – döntően külföldön képzelel el, mutatja elvágódásukat egy gazdagabb világban élés felé, tükrözi nyitottságukat, de azt is, hogy hazánk jövőjét kiszámíthatatlannak és nem eléggé biztosnak tartják. A külföldön élhetés lehetősége a fiatalok számára tehát nagyon is reális opció, amit a külföldi barátok magas száma is erősít. A vonzó nyelvtérület az angol, a német és a francia lesz, ez utóbbi megelőzi a spanyol nyelvet.

Személyes életükben a gyermek nem jelenik meg kiemelkedően kívánt tényezőként. Bár magas lesz a gyermekes háztartások száma, de ennél jelentősebben nő a gyermek nélküli háztartások száma. Elfogadják, hogy az elkövetkező években jelentősen csökken hazánk népességének száma, de párkapcsolatukban a tartósságra törekszenek (több mint 60%-uk egyetlen párral, élettárral vagy házastárral éli le életét). Nyitottságukat jelzi, hogy kétharmaduk gondolja, hogy 2025-ben legális lesz az egyneműek házassága.

A válaszadó fiatalok közel fele elfogadja, hogy csak fizetős egészségügy lesz, tehát minden egészségügyi beavatkozásért fizetni kell. Többségük úgy véli, hogy elterjedt lesz bizonyos betegségek génterápiás

gyógyítása, gyógyíthatóvá válik a legtöbb most ismert betegség (rák, AIDS), de újabb gyógyíthatatlan betegségek jelennek meg. Közel fele gondolja, hogy a betegségeket többségükben alternatív kezelésekkel gyógyítják.

Közel kétharmaduk gondolja, hogy 2025-ben is egészséges lesz, de 50%-ot meghaladón gondolják, hogy stresszelni fognak, 20-30%-a azt, hogy emiatt gyógyszert szednek és pszichológusuk lesz. 10% alatt várható azok aránya, akik plasztikai műtéten esnek át. Egyötödük tart attól, hogy 10 év múlva elhízott, kövér lesz, amiben szerepet játszhat az is, hogy a génmódosított élelmiszerek kiszorítják a piacról a hagyományosakat. Inkább egészséges életmódot folytatnak, mint nem. 15%-uk gondolja csak, hogy természetgyógyászhoz fog járni. Kedvezőnek tartjuk, hogy a fiatalok körében várhatóan nem divik majd az alkoholisálás és a dohányzás, és rendszeres drogfogyasztóvá csak kb. 7%-uk válik (persze, ezt is soknak tartjuk!).

A spirituális meditáció egynegyedüket vonzza, a vallásos lét, a templomba járás csak 20% alatti arányban. Nem látják szükségét különböző vallási közösségekhez való tartozásnak, de a baráti körök jelentőségét fontosnak tartják.

Elengedhetetlen számukra a rendszeres pihenés. 78%-uk (és ez az adat a legmagasabb százalékos értéket elérő téma a Z generáció tagjai körében) évente egyszer biztosan elmegy nyaralni, kétharmaduk rendszeresen sportolni fog, testi és lelki felüdülés céljából. Meglepően alacsony, 40% körüli a várhatóan biciklivel közlekedők arány, és ugyanilyen a művészkedők aránya. Önkéntes munkát kevésbé végeznének, inkább jótékony célra adakoznak.

Környezeti kérdésekben csak a szelektív hulladékgyűjtést végzők és az ivóvíz fontosságát képviselők arányában jelenik meg 50% fölötti érték, hiszen ez valós problémaként jelenik meg körükben. Hazánkban a globális felmelegedés okozta négy évszak kettőre csökkenését és egy újabb atomerőmű megépülését kevesebb, mint a felük tartja bekövetkezőnek 2025-ig. Azt, hogy évente fog szerepelni hazánk a nemzetközi médiában a sok természeti katasztrófa miatt, kb. egynegyedük valószínűsíti.

Közel 60%-uk gondolja, hogy az e-kereskedelem kiszorítja a hagyományosat, és felük, hogy csak bankkártyát használnak a fizetéshez, és a hivatali ügyeket csak virtuálisan intézzük. Tisztában vannak azzal, hogy az állam minden személyes adatot tárol rólunk. Számolnak a társadalmon belüli gazdasági differenciák növekedésével (2025-re több mint 60%-os bekövetkezési valószínűséget gondolnak erre). Érvényesülni fog tehát a Máté-effektus (a szegényebbek még szegényebbek, a gazdagok még gazdagabbakká válnak). 40%-uk gondolja, hogy egypárt-rendszer alakul ki Magyarországon, és csak 9-10%-a, hogy 2025-ben párttag lesz, adót csal és korrumpálható lesz. Szintén 40%-uk tart attól, hogy állandósul a terrorveszély, egyharmada fegyvert tart majd magánál, és 12%-a, ha kell, háborúba megy,

A Z generáció a leginkább technológia-fogyasztó, ők bíznak a legjobban a technológiai fejlődésben, hiszen születésükkor már volt internet és mobiltelefon is. Az X, az Y és a Z generáció közül a legfiatalabbak gondolják azt leginkább, hogy a háztartás is hi-tech lesz, vagyis a háztartási gépeket beszéddel irányítjuk majd, vagy a háztartási munka automatizált lesz. Technikai pozitívizmusuk az űrig is elnyúlik, ők azok (14,7%-uk), akik szerint egy év múlva már kirándulni fognak majd az űrbe. Kimagasló az online tartalomfogyasztásuk is.

A Z generáció tagjai szignifikánsan nyilatkozott arról, hogy a baráti véleménye fontos számukra (tehát a három generáció közül ők a legérzékenyebbek a csoporthatás jelenségre, arra, hogy mások miképpen viszonyulnak hozzájuk, mit gondolnak róluk). Hűek a barátaikhoz, feltételezik, hogy jelenlegi barátaik 10 év múlva is azok maradnak. Barátaik között szép számmal várhatóak a külföldi barátok, ami azzal is összefügg, hogy – mint láttuk – közel 80%-uk gondol arra, hogy 2025-ben külföldön folytatják

tanulmányait. Az életformává váló rendszeres sportolás szintén jó terep a baráti kapcsolatok kiépítésére és ápolására.

A fiatalok körében végzett, a jövőelvárásokra/jövővárakozásokra vonatkozó 2007. évi és a 2015. évi kutatás eredményei azt mutatják, hogy a jövőre vonatkozó elvárások megváltozhatnak, aminek egyaránt lehet növekvő és csökkenő iránya, amellet, hogy vannak változatlan dolgok, jelenségek. A jövőt érintő elvárásokat több szempont is befolyásolja, egyrészt a kor, hiszen láttuk a vizsgálatból, hogy az elvárások korcsoportonként különböznek, másrészt a környezeti és társadalmi változások, amelyek önmagukban is alakíthatják a fiatalok várakozásait, jövőre vonatkozó elvárásait.

2015-ben kisebb arányban gondolják azt, mint 2007-ben, hogy 2025-re áttevédik a hangsúly az otthoni internetes tanulásra az iskolarendszerű tanulás helyett, és hogy több szakmát/diplomát szereznek. Félnék a munkanélküliségtől is. Hisznek – bár kevésbé, mint 8 évvel ezelőtt – az alternatív gyógy módokban. A terrorveszély és hazánk kívánatos célpont a bevándorolóknak állítás várható bekövetkezési valószínűsége 40-50% közötti. A hazai életszínvonal növekedéséhez 32% alatti valószínűséget társítanak 2025-re. Alig haladja meg az 50%-ot a szelektív hulladékgyűjtésben gondolkodók aránya, és a bioterméket is kevésbé preferálják, mint korábban megkérdezett társaik. A jótékony célú adakozás 50%, az önkéntes munkavégzés 40% alá esett 8 év alatt. Nem tartjuk kedvezőnek, hogy a gyógyszereszedés 10 év múlva várható bekövetkeztét 2015-ben magasabb arányban jelzik előre, mint 2007-ben, és hogy az egészen fiatalok is gondolnak arra, hogy 2025-ben pszichológusuk lesz.

Összességében viszonylag kedvező képet festhetünk le fiataljainkról a 2025-ös várakozások fényében. Dolgozni, sportolni és pihenni akarnak, ápolni baráti kapcsolataikat, és előnyben részesítik a külföldi tanulást. Nem gondolnak ugyanakkor arra, hogy a hazai társadalom és gazdaság helyzetén javítani ők lennének az elhivatottak, jóllehet tisztában vannak hazánk jelenlegi és várható társadalmi, gazdasági és környezeti problémáival.

Felhasznált irodalom

Dörnyei K.–Nagy G. (2010a): Hazai felsőoktatásban részt vevők vélekedése 2025-ről. In: Nováky Erzsébet (Kutatásvezető és alkotó szerk.) (2010): Magyarország 2025. Tanulmánykötet a Magyarország 2025 című akadémiai kutatás alapján. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest, Vol. 2: 446-470.

Dörnyei K.–Nagy G. (2010b): Hazai középiskolások vélekedése 2025-ről. In: Nováky Erzsébet (Kutatásvezető és alkotó szerk.) (2010): Magyarország 2025. Tanulmánykötet a Magyarország 2025 című akadémiai kutatás alapján. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest, Vol. 2: 423-445.

Nováky E. (Kutatásvezető és alkotó szerkesztő) (2010): Magyarország 2025. Tanulmánykötet a Magyarország 2025 című akadémiai kutatás alapján. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest